

EKONOMİK KALKINMA VE İSTİKRARIN ÖNÜNDEKİ ENGEL: PİYASA DOLANDIRICILIĞI SUÇU

Perihan GÖZÜM* **Rabia YILDIRIM**** **Yasin YILDIRIM*****

Öz

Sermaye piyasaları, ulusal ve uluslararası ölçekte çok çeşitli ekonomik anlaşmaların yapıldığı, ticari ve ekonomik ilişkilerin kurulduğu, bireysel ve kurumsal tüm yatırımcıların menfaatlerinin, kazanç ve zararlarının doğrudan değişime uğradığı, dolayısıyla bir ülkenin ulusal ekonomik güvenliğinin, kalkınmasının ve istikrarının da etkilenebildiği özellikli finansal platformlardır. Sermaye piyasalarının bu denli önemli ve bir o kadar da hassas bir yapıda olması bu piyasalara zarar verebilecek faaliyetlerin de tam olarak ve bütün yönleriyle anlaşılması gereğini ortaya çıkarmaktadır. Hiç şüphe yoktur ki bu tür zararlı faaliyetlerin başında da Sermaye Piyasası Kanunu'nun 107/1'inci maddesinde düzenlenen piyasa dolandırıcılığı suçu gelmektedir. Bu özel suçun maddi ve manevi unsurları başta olmak üzere tüm yapısal özelliklerinin bilinmesi, mevcut düzenlemedeki güçlü ve zayıf yönlerin tanınması ise hem bu suçla mücadele etme hem de mevcut düzenlemelerin uygun şekilde revize edilmesi noktasında çok büyük bir önem arz etmektedir. Bu sayede, ülkemizin kalkınmasının önündeki en büyük engellerden biri olan piyasa dolandırıcılığı suçunun önüne geçilecek ve mağdurların uğramış oldukları zararların giderilmesi sağlanmış olacaktır.

* Dr. Öğr. Üyesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Kurşunlu Adalet MYO, Adalet Programı, pgozum@hotmail.com, Çankırı, Türkiye

** Öğr. Gör., Çankırı Karatekin Üniversitesi, Kurşunlu Adalet MYO, Adalet Programı, rabiaaazumcu@gmail.com, Çankırı, Türkiye

*** Öğr. Gör., Çankırı Karatekin Üniversitesi, Kurşunlu Adalet MYO, Adalet Programı, yasinyildirim92@yahoo.com.tr, Çankırı, Türkiye

Anahtar Kelimeler: Sermaye Piyasası, Piyasa Dolandırıcılığı Özel Hukuk

A BARRIER BEFORE ECONOMIC DEVELOPMENT AND SUSTAINABILITY: CRIME OF MARKET FRAUD

Abstract

Capital markets are special financial platforms where a wide variety of economic agreements are made on a national and international scale, commercial and economic relations are established, the interests, gains and losses of all individual and institutional investors are directly changed, and therefore the national economic security, development and stability of a country can be affected. The fact that capital markets are very important and yet so sensitive reveals the need to fully and completely understand the activities that may harm these markets. There is no doubt that the leading of such harmful activities is the crime of market fraud that is regulated in Article 107/1 of the Capital Market Law. Knowing all the structural features of this special genre of crime, especially the material and moral elements, and recognizing the strengths and weaknesses in the current regulation are of great importance both in fighting this crime and in revising the existing regulations appropriately. In this way, the crime of market fraud, which is one of the biggest obstacles to the development of our country, will be prevented and the damages suffered by the victims will be eliminated.

Keywords: *Capital Market, Crime of Market Fraud, Private Law.*

1. GİRİŞ

Günümüzde, faaliyetlerine Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı bünyesindeki Strateji ve Bütçe Başkanlığı adı altında devam eden Devlet Planlama Teşkilatı'nın 1989 yılında hazırladığı "Sermaye Piyasası" başlıklı özel raporunda tanımlandığı üzere sermaye piyasaları, zamanlar arası ekonomik anlaşmaların yapıldığı, karar

alıcı birimlerin geleceğe yönelik beklenti ve davranışlarının bireysel / kurumsal yatırımcıların menfaatlerini doğrudan etkileyebileceği, ve bir ülkenin ekonomik kalkınma, büyüme ve istikrarında çok önemli rol oynayan özel piyasalardır. Bu piyasaların sağlıklı, güvenli ve kontrollü bir şekilde işleyişi ilgili tüm aktörler için muazzam bir önem teşkil etmekte ve ülkelerin ekonomik kalkınma ve büyüme faaliyetlerine de doğrudan etki etmektedir.

Tüm bu nedenlerle sermaye piyasaları, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde özel yasal düzenlemelerle, ihtisaslaşmış düzenleyici kurum ve kuruluşlarla denetlenmekte, kontrol edilmekte ve her türlü zararlı girişimlerden korunmaya çalışılmaktadır. Bu minvalde en önemli tehdit kaynaklarından birisi ise hiç şüphe yoktur ki piyasa dolandırıcılığı suçu gibi doğrudan hem ulusal ekonomik sistemlere hem bireysel/kurumsal yatırımcılara hem de sektörel dinamiklere zarar verebilecek her nevi illegal, manipülatif ve aldatıcı faaliyetlerdir.

Piyasa dolandırıcılığı suçu son derece zararlı ve yıkıcı sonuçlara doğurabilecek hukuksuz bir eylem olup ülkemizde de özel olarak düzenleme altına alınmıştır. Bu düzenleme ile bir yandan bu suç ile mücadele etmek diğer yandan ise ulusal ekonomimizi ve de bireysel/kurumsal yatırımcıları korumak amaçlanmıştır. Ancak iyi niyetle hazırlanan ve illegal eylemlerle mücadele noktasında oldukça başarılı sonuçlar elde edilmesine yarayan bu düzenlemelerde halen daha bir takım yapısal eksiklikler ve düzeltilmesi gereken noktalar bulunmaktadır.

İşbu çalışmada, bu kapsamda, öncelikle piyasa dolandırıcılığı gibi son derece ağır sonuçlara sebebiyet verebilecek bir suçun, düzenleniş amacı, maddi ve manevi unsurları, yapısal özellikleri ve hukuki sonuçları ile ilgili detaylı bilgiler verilecek, bu suçun tam olarak ve her yönüyle tanınması için açıklamalar yapılacak, eş zamanlı olarak mevcut düzenlemelerdeki eksik ve zayıf noktalar tartışılacak, bu

noktaların düzeltilmesi adına kısaca önerilerde bulunulacak ve son olarak bu suçun özel hukuk bakımından sonuçları kısaca ortaya konulacaktır. Piyasa dolandırıcılığı suçu doktrindeki diğer çalışmalardan farklı olarak özel hukuk bakımından değerlendirilecektir. Zira piyasa dolandırıcılığı suçu doktrinde genel olarak cezai boyutları ile ele alınmış, hukuki boyutlarının değerlendirildiği tek kaynak ise ESPK döneminde yayımlanmıştır. Bu nedenle yeni SPK bakımından konunun değerlendirilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Piyasa dolandırıcılığı suçu Türk hukuku bakımından değerlendirildiği için literatür taramasında da baskın olarak Türkçe kaynaklar tercih edilmiştir. Bu alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde Özdemir, Duman, Kaplan ve Beyoğlu tarafından yazılan kitaplarda piyasa dolandırıcılığı suçunu doğrudan ceza hukuku perspektifinden incelediği görülmüştür.

Piyasa dolandırıcılığı suçu aynı zamanda sermaye piyasası hukukunun bir parçası olduğundan yine Adıgüzel, Memiş ve Turan, Balcı ve Turan ile Gündoğdu tarafından yazılan sermaye piyasası hukuku kitapları içerisinde de piyasa dolandırıcılığı suçuna yer verildiği tespit edilmiştir.

Bu alanda yazılan makaleler incelendiğinde Tercan, Gündoğdu, Geçer, Manavgat, ve de Aktaş tarafından yazılan makalelerde yine konunun ceza hukuku bakımından ele alındığı sonucuna ulaşılmıştır.

Son olarak piyasa dolandırıcılığı suçunun özel hukuk bakımından değerlendirilmesi konusunda yalnızca Manavgat tarafından 2008 yılında yazılan bir eserin bulunduğu anlaşılmıştır. Mezkûr eserin yaklaşık 15 yıl önce ve mülga Sermaye Piyasası Kanunu'nun yürürlükte döneminde yazıldığı da dikkate

alındığında böylesi önemli bir konunun yeni SPK çerçevesinde incelenmesinde fayda mülhaza edilmiştir.

3. PİYASA DOLANDIRICILIĞI SUÇUNUN ÖZEL OLARAK DÜZENLENMESİ İHTİYACI

Piyasalarda faaliyet gösteren kişi ve kurumların bir kısmı finansal kaynaklara ihtiyaç duyarken, bir kısmı ise ellerindeki fonları kullanarak mevcut sermaye piyasası araçlarına yatırım yapmayı tercih ederler. Sermaye piyasası ise fon arz edenler ile fon talep edenlerin bir araya gelerek, arz ve talebin karşılandığı piyasalar olarak tanımlanmaktadır (Aksoy, 2018: 83; Çağlak, 2019: 21; Gündoğdu, 2018: 19; Mirza, 1965: 3). Sermaye piyasasının bizatihi kendisi ve sermaye piyasası araçları, bireysel tasarrufların özel teşebbüslere aktararak yatırımların artmasını sağlamak suretiyle ülke ekonomisinin büyümesine katkı sağlamaktadır (Ünal, 2005: 8). Piyasalardaki en önemli müdahalelerden biri olan dolandırıcılık faaliyetlerinden bilgiye dayalı dolandırıcılık sonucunda bir yandan kamuyu aydınlatma sistemine olan güven sarsılırken diğer yandan da bilginin fiyata yansımaları engellenir veyahut yanlış bir yansıma ortaya çıkar. İşleme dayalı dolandırıcılık neticesinde ise aldatıcı işlemler yapılarak sermaye piyasasında fiyata olan güven sarsılmakta ve yine kamuyu aydınlatma sistemi zarar görmektedir (Manavgat, 2008: 3).

Sermaye piyasasının güvenilir ve etkin bir şekilde işlemesinin önemi göz önünde bulundurularak, piyasanın sağlıklı ve etkili bir şekilde işlemesini sağlama görevi 1982 Anayasası'nın 167'nci maddesi ile devlete denetleme ve düzenleme yetkisi verilmiştir. Devlet uygulamada bu görevini Sermaye Piyasası Kurulu ("Kurul") ve benzeri düzenleyici ve denetleyici kurumlar aracılığıyla kullanmaktadır. Bunun yanında, sermaye piyasalarının kendine özgü yapısı ve işleyişi göz önünde

bulundurularak özel hukuk hükümleri ile beraber cezai yaptırımların da düzenlenmesi kaçınılmaz hale gelmiştir (Aksoy, 2018: 83). Zira sermaye piyasasında faaliyet gösteren kişilerin, sermaye piyasası araçlarının fiyatları konusunda halkta beklenti oluşturarak suni bir fiyat artışı sağlaması ve bunun neticesinde fiyatların düşmesi nedeniyle birçok yatırımcının zarar görmesi ve sermaye piyasasına olan güvenin zedelenmesi mümkündür. 17'nci yüzyılda Hollanda'da görülen Lale Çılgınlığı olayı, İngiltere'de 18'inci yüzyılda ortaya çıkan ve tarihteki ilk uluslararası finansal kriz olarak anılan Güney Deniz Şirketi Balonu ve 1929'da Amerika Birleşik Devletleri'nde başlayıp bütün dünyayı etkisi altına alan Büyük Buhran sebebiyle sermaye piyasalarına olan güven zedelenmiş ve bahsi geçen ülkelerindekiler başta olmak üzere ulusal ve uluslararası piyasalar, ekonomik dinamikler ve finansal ilişkiler büyük zarar görmüştür (Memiş ve Turan, 2019: 21)

Ülkemizde de yukarıda bahsi geçen skandallara ve krizlere benzer şekilde HASTAŞ Vakası (1969-1982) ve Bankerler Krizi gibi pek çok olay yaşanmıştır (Adıgüzel, 2023: 26-27; Memiş ve Turan, 2019: 26). Yaşanan krizlerin de etkisi ile 28 Temmuz 1981 tarihinde 2499 sayılı (eski) Sermaye Piyasası Kanunu (ESPK) kabul edilerek 1982 yılında yürürlüğe konulmuş ve bahsi geçen kanunun 47'nci maddesi ile cezai sorumluluk hükümleri düzenleme altına alınmıştır.

Günümüzde mülga halde bulunan 2499 sayılı ESPK'nın 47'nci maddesinde, işleme dayalı piyasa dolandırıcılığı suçu düzenlenmemiş, sadece bilgiye dayalı piyasa dolandırıcılığı suçuna benzer bir fiil hakkında düzenleme yapılmıştır. Ancak eksik ve yanlış bilgi verme fiilleri halka arz yapılması ile sınırlandırılmış ve suçu işleyebilecek kişiler bilgi verenler olarak kabul edilmiştir (Yanlı, 2004: 24). 29 Nisan 1992 tarihinde kabul edilen 3794 sayılı Sermaye Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılmasına, Bakanlar Kanununun Bir Maddesinin Değiştirilmesine ve 35 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Yürürlükten

Kaldırılmasına Dair Kanun'un 34'üncü maddesi ile ESPK'nın 47'nci maddesi işleme dayalı piyasa dolandırıcılığı suçlarını da kapsayacak şekilde değiştirilmiş ve suç işleyebilecek kişilerin kapsamı genişletilmiştir.

Teknolojik gelişmeler ve uluslararası piyasalardaki düzenlemeler karşısında ESPK'nın yetersiz kalması üzerine ise günümüzde de yürürlükte olan, 6362 sayılı yeni Sermaye Piyasası Kanunu (SPK) kabul edilmiş ve sermaye piyasası suçları ayrı maddeler halinde daha kapsamlı bir şekilde düzenlenmiştir. Yeni Sermaye Piyasası Kanunu'nda sermaye piyasası suçlarının özel olarak düzenlenmesinin başlıca sebebi, sermaye piyasasının kendine özgü nitelikleri dolayısıyla, yalnızca ceza hukuku normları ile korunmasının mümkün olmaması fikrinin yatmasıdır. Zira sermaye piyasasında faaliyet gösteren kişilerin eylemlerinin ceza hukukunda yer alan tipik suçlarla örtüşmemesi halinde bu suçların cezасız kalma tehlikesi bulunmaktadır (Topuz, 2019: 161).

Örneğin SPK madde 107/1'de düzenlenen işleme dayalı piyasa dolandırıcılığı suçu 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun ("TCK") 157'nci maddesinde düzenlenen dolandırıcılık suçu ile paralellik arz etmektedir. İşleme dayalı piyasa dolandırıcılığı suçunda da kişiler aldatılarak zarara uğratılmakta ve failer haksız ve de gayrimeşru menfaat elde etmektedir. Ancak işleme dayalı piyasa dolandırıcılığı suçu 5237 sayılı TCK madde 157 açısından tipik bir suç değildir. Nitekim TCK'da "*bir kimsenin aldatılması*" ifadesi yer aldığı için de dolandırıcılık suçu yalnızca belirli bir veya birkaç kişiye karşı işlenebilmektedir (Kamışlı, 2017: 30). SPK'da düzenlenen ve işbu çalışmaya da konu olan piyasa dolandırıcılığı suçunda ise kimliği belirsiz ve de sayısız yatırımcı söz konusu olmaktadır.

Ayrıca TCK kapsamında dolandırıcılık suçu zarar suçu olarak düzenlenmiştir yani suçun oluşması için zararın doğması gerekmektedir (Kamışlı, 2017: 54; Topuz,

2019: 161). Ancak işleme dayalı piyasa dolandırıcılığı suçu SPK'da tehlike suçu olarak düzenlenmiş olup, suçun oluşması için zararın varlığı mutlak bir şart olarak aranmamaktadır (Doğan, 2020: 138). Bir görüşe göre ise SPK'da düzenlenen piyasa dolandırıcılığı suçu TCK'da düzenlenen dolandırıcılık suçunun özel bir türüdür (Geçer, 2017: 245).

4. 6362 SAYILI SERMAYE PİYASASI KANUNUNA GÖRE PİYASA DOLANDIRICILIĞI SUÇU

4.1. Genel Olarak Piyasa Dolandırıcılığı Suçu

Piyasa dolandırıcılığı, 6362 sayılı SPK'nın 107'nci maddesinde tanımlanmıştır. Mezkûr hükme göre; sermaye piyasası araçlarının değerlerine, söz konusu değerlerin değişimine dair aldatıcı intiba uyandırmak maksadıyla alım/satıma dair emir verenler ve işlemler yapanların 3 yıldan 5 yıla kadar hapis ile birlikte 5.000 güne kadar adli para cezası ile cezalandırılırlar. Verilecek adli para cezasının, suç neticesinde sağlanan kazanımlardan az olamayacağı kabul edilmiştir. Söz konusu araçların değerini etkilemek amacıyla hatalı bilgi verenler ve haber çıkaranların 3 yıldan 5 yıla kadar hapis ile birlikte 5.000 güne kadar adli para cezasına hükmedileceği ifade edilmiştir.

Görüldüğü üzere, piyasa dolandırıcılığının birinci fıkrasında işleme dayalı piyasa dolandırıcılığı suçu, *“Sermaye piyasası araçlarının fiyatlarına, fiyat değişimlerine, arz ve taleplerine ilişkin olarak yanlış veya yanıltıcı izlenim uyandırmak amacıyla alım veya satım”* şeklinde düzenlenmiştir. İkinci fıkrada ise bilgiye dayalı piyasa dolandırıcılığı suçu, *“sermaye piyasası araçlarının değerini ve yatırımcı kararlarını etkilemek amacıyla doğru olmayan veya yanıltıcı bilgi vermek, söylenti çıkarmak, yorum yapmak, rapor hazırlamak veya yorum yapmak ile bunları yaymak”* şeklinde düzenlenmiştir.

Piyasa dolandırıcılığı kavramı ESPK dönemindeki piyasa manipülasyonu ile aynı durumu ifade etmektedir (Aşkın, 2018: 686). TCK'da düzenlenmiş olan dolandırıcılık kavramı ise gerek isim ve gerekse aldatma olgusundan bahsetmesi yönünden piyasa dolandırıcılığı suçu ile benzerlik gösterse de unsurları ve sonuçları yönünden piyasa dolandırıcılığından ayrılmaktadır. Manipülasyon kavramı için ise doktrinde kabul görmüş bir tanım bulunmamaktadır. Manipülasyon Fransızca kökenli bir kavram olup Türk Dil Kurumu “*yönlendirme, yönlendirim, seçme ekleme ve çıkarma yoluyla bilgileri değiştirme*” şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanım manipülasyonun yanıltma yönünü taşımadığı için kabul görmemektedir (Manavgat, 2008: 1; Aktaş: 2017; 3). Bir görüşe göre manipülasyonun olumsuz yönünü vurgulamak için “*hileli yönlendirme*” kavramı kullanılmalıdır (Duman, 2020; 108). Ancak uygulamada genel olarak manipülasyon kavramı kabul görmektedir. Manipülasyon kavramının “*yatırımcıları aldatarak bir sermaye piyasası aracını almaya veya satmaya sevk etmeye veya sermaye piyasası arzının fiyatını yapay bir yere yükseltmeye veya indirmeye yönelik davranışlar*” ve “*yapay fiyat ve piyasa oluşturmaya yönelik işlemler*” şeklinde tanımları da bulunmaktadır (Adıgüzel, 2023: 348; Memiş ve Turan, 2019: 212). Başka bir görüşe göre ise, zaman içerisinde güncelliğini yitirecek ve kavramı tartışmalı bir hale getirecek tanımlar yapmak doğru olmadığı için kapsamını belirlemek daha doğru bir yaklaşımdır (Manavgat, 2008: 14).

Sonuç olarak ESPK döneminden farklı olarak günümüzde “*manipülasyon*” ve “*dolandırıcılık*” kelimeleri farklı kavramları ifade etmekte olup SPK'ya göre piyasa dolandırıcılığı suç olarak kabul edilmektedir.

4.2. Korunan Hukuki Menfaat

Ceza kanunlarının amacı bir veya birden fazla hukuki değeri korumaktır (Koca ve Üzülmöz, 2017; 41). Suç ise, en basit tanımıyla, korunan bütün hukuki menfaatlere tecavüz niteliği taşıyan fiillerdir. Korunan hukuki menfaat, her suç tipine göre değişiklik göstermektedir. Piyasa dolandırıcılığı suçu ile korunan hukuki menfaat konusunda ise birden fazla yaklaşım söz konusudur. Bir görüşe göre korunan hukuki değer, yatırımcıların piyasaya olan güvenlerinin tesisi ile etkinliği olan bir piyasanın sağlanması ve bu suretle milli ekonominin korunmasıdır (Balcı ve Turan, 2020; 443). Başka bir görüşe göre, piyasanın iyi işlemesine olan güven korunmaktadır. Sonuç olarak, piyasa dolandırıcılığı suçunda korunan hukuki değer, piyasaya olan güvenin ve dolayısıyla milli ekonominin, servetin ve milli ekonomik istikrar ile güvenliğin korunması olduğu kabul edilebilir.

4.3. Suçun Maddi Konusu

Suçun maddi konusu, kanundaki düzenlemede yer alan fiilin, üzerinde gerçekleştiği şey olarak kabul edilmektedir (Kaplan ve 2018: 261). İşleme ve bilgiye dayalı piyasa dolandırıcılığı suçunun maddi konusunun ne olduğu hakkında ise birçok görüş bulunmaktadır.

Bir görüşe göre işleme dayalı piyasa dolandırıcılığı suçunun maddi konusu “*sermaye piyasasının etkinliği*”dir (Tercan, 2010: 166). Zira bu görüşe göre ilgili suçta mağdur sayısı tespit edilemeyecek kadar çoktur ve milli ekonomiye verdiği zarara bakıldığında, toplumu ilgilendiren yönleri bireysel zararın önüne geçmektedir. Suçun kanunda düzenlenme amacının piyasanın işlerliğinin korunması olduğu ve bu nedenle maddi konunun “*sermaye piyasasının etkinliği*” olduğu savunulmaktadır (Tercan, 2010: 166). Ayrıca fiyatın sermaye piyasası aracının bir parçası olduğu kabul edildiği takdirde konunun sermaye piyasası

aracı olabileceği, ancak suçun oluşması için fiyatın değişmesi şartı aranmadığı için bunun mümkün olmadığı ifade edilmiştir (Tercan, 2010; 167).

Doktrindeki yaygın görüşe göre ise, piyasa dolandırıcılığı suçunun maddi konusu sermaye piyasası araçlarıdır (Balcı ve Turan, 2020: 133). Zira işlenen suçtan dolayı sermaye piyasası araçları üzerinde fiyat değişimleri gerçekleşmektedir. Etkilenen her ne kadar yatırımcıların kararları gibi görünse de yatırımcıların sermaye piyasası araçları üzerindeki kararları etkilendiğinden ve bu kararlar fiyatlara bağlı olduğundan dolayı konunun sermaye piyasası araçları olduğu kabul edilmelidir (Kaplan ve Beyoğlu, 2018: 262).

Sermaye piyasası aracı kavramı, 2499 sayılı mülga Sermaye Piyasası Kanunu'nda özellikleri sayılmak suretiyle belirlenmişken, SPK'nın 3'üncü maddesinin (ş) bendinde menkul kıymetler, türev araçlar ve Kurul'ca belirlenecek diğer sermaye piyasası araçları şeklinde düzenlenmiştir. Sermaye piyasası araçlarının çeşidini belirleme yetkisinin Kurul'a verilmiş olması bu araçların sınırlı sayıda düzenlenmemiş olduğunu göstermektedir (Turanboy, 2019: 1286). Diğer sermaye piyasası araçlarını düzenleme yetkisinin Kurul'a bırakılmış olması ve idarenin düzenleyici işlemi ile suçun kapsamının genişletilme ihtimali kanunilik ilkesinin ihlal edildiği gerekçesi ile doktrinde oldukça eleştirilen bir düzenlemedir (Kaplan ve Beyoğlu, 2018: 134). Zira 1982 Anayasası'nın 38'inci maddesinde düzenlenen kanunilik ilkesi gereği hiç kimse kanunda suç olarak kabul edilmeyen bir fiilden dolayı cezalandırılmaz.

Kanaatimizce suçun sınırlarının tam olarak kanunda belirlenmemiş olması kanunilik ilkesine aykırılık teşkil etmektedir. Suç teşkil eden fiilin tam olarak tanımlanmayarak, idari işlemler ile belirlenmesi doktrinde "beyaz hüküm", "çerçeve kanun" olarak anılmaktadır ve kanunların bu şekilde etkisiz bırakılmaya

çalışılması sebebiyle Anayasa'nın 38'incimaddesinin ihlal edileceği kabul edilmektedir (Özgenç, 2019: 125).

5. PİYASA DOLANDIRICILIĞI SUÇUNUN UNSURLARI

5.1. İşleme Dayalı Piyasa Dolandırıcılığı Suçunun Unsurları

5.1.1. Genel Olarak İşleme Dayalı Piyasa Dolandırıcılığı Suçu

İşleme dayalı piyasa dolandırıcılığı suçu SPK'nın 107'nci maddesinin birinci fıkrasında düzenlenmiştir. SPK madde 107/1'e göre sermaye piyasası araçlarının fiyatlarına, fiyat değişimlerine, arz ve taleplerine ilişkin olarak yanlış veya yanıltıcı izlenim uyandırmak amacıyla alım veya satım yapanlar, emir verenler, emir iptal edenler, emir değiştirenler veya hesap hareketleri gerçekleştirenler üç yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin günden on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacak, ancak, bu suçtan dolayı verilecek olan adli para cezasının miktarı, suçun işlenmesi ile elde edilen menfaatten az olamayacaktır.

SPK'nın ilk halinde, işleme dayalı piyasa dolandırıcılığı yapan kişilerin iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ve beş bin gün ile on bin gün arasında adli para cezası ile cezalandırılacağı düzenlenmiştir. 7222 sayılı Kanun'un 38'inci maddesi ile ise işleme dayalı piyasa dolandırıcılığı suçunda uygulanacak hapis cezasının alt sınırı iki yıldan üç yıla çıkarılmıştır. Aynı Kanunun gerekçesinde cezanın alt sınırının üç yıla çıkarılmasındaki amacın caydırıcılığı arttırmak olduğu belirtilmiştir (Balcı ve Turan, 2020: 440).

İşleme dayalı piyasa dolandırıcılığı suçunun oluşması için kişilerin sermaye piyasası araçlarının fiyatlarında yanlış veya yanıltıcı izlenimler oluşturma amacıyla işlem yapması söz konusudur. Mevcut düzenlemede işlemlerin gerçekleştirilmesi suçun objektif unsurunu, işlemi yapan kişinin amacı ise sübjektif unsurunu oluşturmaktadır (Coşkun, 2020: 58). Suçun oluşması için

objektif ve sübjektif unsurların birlikte bulunması gerekmektedir (Manavgat, 2008: 134).

5.1.2. Suçun Maddi Unsurları

Fail

TCK'da suçlar “genel suçlar”, “özgü suçlar” ve “bizzat işlenebilen suçlar” olmak üzere üçe ayrılmıştır (Birtek, 2018: 198). Genel suçlarda failin herhangi bir özelliğinin bulunması gerekmemekte olup suç herkes tarafından işlenebilmektedir (Birtek, 2018: 199). Özgü suçlarda ise kişinin belli bir suçu işleyebilmesi için belli objektif vasıflarının bulunması gerekmektedir (Birtek, 2018: 199). Bizzat işlenebilen suç veya “tek başına işlenebilen suç” ise kişinin hareketi bizzat kendisinin yapması gerektiği suçlardır (Birtek, 2018: 202). Kural olarak ise tüzel kişilerin fail olması mümkün değildir. Ancak tüzel kişilerin yetkilileri fail olabilirler ve bu durumda yine tüzel kişi hakkında güvenlik tedbirlerine hükmedilir.

2499 sayılı ESPK'da fail, alım satım yapan kişi ile sınırlandırılmış olmasına rağmen, SPK 107/1'de failin kapsamı genişletilmiştir (Kaplan ve Beyoğlu, 2018: 264). Zira yeni kanunda “alım veya satım yapanlar, emir verenler, emir iptal edenler, emir değiştirenler veya hesap hareketleri gerçekleştirenler” şeklinde daha kapsamlı bir düzenlemeye gidilmiştir. Görüldüğü üzere alım satım yapanlar ile beraber emir verenler de veya emir değiştirip iptal edenler de fail olabilmektedir. Sermaye piyasasında ise işlemler hem ülkemizde hem de dünyada, çoğunlukla aracı kurumlar vasıtasıyla yapılmaktadır. Ancak işleme dayalı piyasa dolandırıcılığı suçu kast ile işlenebilen bir suç olduğu için, bu işleme aracılık yapan kurum ve yetkilileri yalnızca işlemin dolandırıcılık amacıyla yapıldığını bilmesi halinde bu suçtan dolayı sorumlu tutulabilmektedir (Duman,

2020: 142). Suçun aracı kurum vasıtasıyla işlenmesi halinde, işlemi yapan yetkililer sorumlu tutulabilecekken, aracı kurum hakkında ancak tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirlerine hükmedilebilir.

Mağdur

Mağdur, işlenen suç neticesinde hakkı ihlal edilen kişiyi ifade etmektedir (Birtek, 2018: 202). Bir kişinin mağdur olarak kabul edilebilmesi için suçun işlendiği sırada yaşayan gerçek bir kişi olması gerektiği ve tüzel kişilerin mağdur değil suçtan zarar gören olabileceği kabul edilmiştir (Baştürk, 2019: 876). Bir başka görüşe göre ise tüzel kişilerin de mağdur olarak kabul edilmesi mümkündür (Duman, 2020: 148). Suçtan zarar gören kavramı mağdurdan daha geniş bir kavram olarak kabul edilmekte ve mağduru da kapsadığı ifade edilmektedir (Birtek, 2018: 203). Mağdurun toplum olarak kabul edildiği suçlarda, toplumun tamamının yargılamaya katılma hakkı doğmamakta, yalnızca hukuken korunan şahsi bir hakkın ihlalinin varlığı halinde katılma hakkı doğmaktadır (Birtek, 2018: 204).

Bir görüşe göre piyasa dolandırıcılığı suçunun mağduru geniş anlamda “Devlet” iken dar anlamda ise yatırımcılardır (Kaplan ve Beyoğlu, 2018: 264). Bu görüş uyarınca, piyasa dolandırıcılığı nedeniyle yalnızca yatırım yapıp zarara uğrayanlar değil, yatırım yapmama kararı vererek zarara uğrayan yatırımcılar da mağdur olarak kabul edilmelidir. Bir başka görüşe göre ise piyasa dolandırıcılığı suçunda tespit edilmesi zor olan çok sayıda mağdur söz konusudur (Aksoy, 2018:93). Diğer bir görüş ise piyasa dolandırıcılığı suçunda mağdurun belirli olmadığını, bu suçun mağduru belirsiz suçlardan biri olduğunu, bu nedenle mağdurun toplum olarak kabul edilmesi gerektiğini, tespit edilmesi halinde zarar gören yatırımcıların da mağdur olarak kabul edilebileceğini savunmaktadır (Duman, 2020: 146).

Hareket ve Hareketin Elverişliliği

Hareket, kişilerin belirli bir amaca ulaşmak için iradi olarak yapma veya yapmama şeklinde ortaya koyduğu insan davranışdır. Ceza hukuku normları, bir hareketin icrasını yasaklayan yasaklayıcı norm ve belirli bir yönde davranma yükümlülüğü getiren emredici normlar olmak üzere ikiye ayrılır (Özgenç ve Üzülmöz, 2018: 53). Yasaklanan normun ihlali icrai bir hareketi oluştururken, emredici normun ihlali ise ihmali bir davranışla gerçekleşmektedir (Özgenç ve Üzülmöz, 2018: 53).

SPK madde 107/1'de işleme dayalı piyasa dolandırıcılığı suçunda alım satım yapma, emir verme veya değiştirme ile hesap hareketi gerçekleştirme şeklinde icrai hareket söz konusu olmaktadır. Sermaye piyasası hukukumuzda, kişilere borsada doğrudan doğruya menkul kıymet alım-satım yetkisi verilmemiş, kişilerin alım satım işlemlerini aracı kuruluşlar vasıtasıyla yapacağı düzenlenmiştir (Çetin ve Türemiş, 2008: 80). SPK madde 37'de düzenlenen yatırım hizmet ve faaliyetlerinden (a), (b) ve (c) bendinde düzenlenmiş olan faaliyetler, Yatırım Hizmetleri Tebliği'nin "*Alım Satım Aracılığı Faaliyeti*" başlıklı üçüncü bölümünde düzenlenmiştir. Alım satım faaliyetleri, III-37.1 sayılı Yatırım Hizmetleri ve Faaliyetleri ile Yan Hizmetlere İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ kapsamında yapılmaktadır. Bu tebliğ doğrultusunda yatırımcılar alım satım emirlerini aracı kurumlar vasıtasıyla borsaya iletmektedir. Emrin karşı taraf emirleri ile eşleşmesi halinde alım satım gerçekleşmiş olur. Dolayısıyla alım satım emri alım satım işleminden önce gerçekleşmektedir. Emir verme şekli "*Borsa İstanbul A.Ş. Borsacılık Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Yönetmeliği*" ile düzenlenmiştir. Yönetmeliğin 29'uncumaddesine göre yatırımcılar emirlerini yetkili kurumlar aracılığıyla Borsa İstanbul AŞ'ye iletirler.

Piyasa dolandırıcılığı suçu, alım satım yapmak ve emir vermek dışında, emir değiştirmek, emir iptal etmek ve hesap hareketleri gerçekleştirmek yoluyla da mümkündür. Yatırımcıların emirlerini Borsa İstanbul AŞ'ye iletilmeden önce değiştirmeleri mümkündür. Sisteme girilmiş ancak henüz karşı emirle eşleşmemiş emirler iptal edilebilirler. Daha önceden sisteme girilmiş hukuka uygun bir emrin, daha sonra diğer aktörleri dolandırmak amacıyla iptal edilmesi halinde de dolandırıcılık suçu oluşmaktadır, bu durumda önceki emrin hukuka aykırı olması aranmaz (Duman, 2020: 154). Hesap hareketi gerçekleştirmek ise kanunda açıkça düzenlenmemiş olup, kişiler arasında sermaye piyasası araçlarının transferi şeklinde anlaşılması gerektiği kabul edilmektedir (Duman, 2020: 156). Kanunda öngörülen bu hareketlerin piyasa dolandırıcılığı suçunu oluşturması için kasten yapılması gerektiği kabul edilmiştir. Bununla birlikte, yapılan işlemlerin ve işlem hacminin de piyasa üzerinde etki yaratmaya elverişli olması gerekmektedir (Duman, 2020: 161). Zira piyasa dengesini etkilemeyecek derecede küçük çaplı alım satımlar, amacı gerçekleştirmeye elverişli olmayacaktır.

İşleme dayalı piyasa dolandırıcılığı suçu seçimlik hareketli suç olarak düzenlenmiştir. Seçimlik hareketli suç, kanuni tanımda birbirinin alternatifi olarak yer alan fiillerin herhangi biri ile işlenebilen suç anlamına gelmektedir (Özgenç ve Üzülmöz, 2018: 45). Bu nedenle hareketlerin tamamının yapılması aranmamakta, yalnızca birinin kanunda düzenlenen suçun özelliklerine uygun olarak gerçekleştirilmesi varlığı suçun oluşması için yeterli görülmektedir (Duman, 2020: 46).

Netice

Netice, “fiilin dış dünyada getirdiği değişiklik” olarak tanımlanmaktadır (Özgenç ve Üzülmöz, 2018: 47). Suçun maddi unsurlarından birini oluşturan neticeye bazı suçların kanuni tanımında yer verilmiş olmasına rağmen, bazı suçlarda ise netice

unsuru bulunmamaktadır. Kanuni tanımında netice unsurunun yer verilen suçlar “*neticeli suçlar*”, netice unsuruna yer verilmeyen suçlar ise “*sırf hareket suçları*” olarak adlandırılmıştır (Özgenç ve Üzülmüş, 2018: 47). Sırf hareket suçlarında fiilin yapılması ile suç tamamlandığı için bu suçlarda teşebbüs mümkün değildir (Aldemir, 2019: 613).

İşleme dayalı piyasa dolandırıcılığının kanuni tanımında netice unsuruna yer verilmemesi sırf hareket suçu olarak düzenlendiğini göstermektedir. Failin menfaat elde etmesi halinde, verilecek para cezasının miktarı elde edilen menfaatten az olamayacağı düzenlemesi yalnızca hükmolunacak para cezası bakımından önem taşımaktadır. Zira suçun oluşması için menfaat elde etme şartı aranmamaktadır. Menfaatin varlığı uygulanacak adli para cezası açısından önem arz etmektedir. Menfaat, malvarlığında meydana gelen artış şeklinde olabileceği gibi zarardan korunma şeklinde de olabilir (Duman, 2020: 170).

5.1.2. Suçun Manevi Unsurları

İşleme dayalı piyasa dolandırıcılığı suçunun manevi unsuru kasttır (Özdemir, 2022). Zira SPK madde 107/1’de yer alan tanıma bakıldığında bu suçun taksirle işlenmesinin mümkün olmadığı görülecektir. SPK madde 107/1’de “*Sermaye piyasası araçlarının fiyatlarına, fiyat değişimlerine, arz ve taleplerine ilişkin olarak yanlış veya yanıltıcı izlenim uyandırmak amacıyla*” alım satım yapılması, emir verilmesi veya değiştirilmesi ile hesap hareketleri gerçekleştirilmesi söz konusudur.

Kast ve taksirin tanımına bakacak olursak, kastta suçun unsurlarının bilinmesinin yanı sıra, suçun neticesinin de istenmesi söz konusudur (Apaydın, 2018: 149). TCK’nın “*kast*” başlıklı 21’inci maddesinde kast, “*...suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir. Kişinin, suçun kanuni*

tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen, fiili işlemesi halinde olası kast vardır” şeklinde tanımlanmıştır. Kast, (doğrudan) kast ve (dolaylı) olası kast olmak üzere ikili bir ayrıma tabi tutulmuştur (Apaydın, 2018: 149). Ayrıca doktrinde genel kast-özel kast, asıl kast-tali kast, tehlike kastı-zarar kastı, ani kast-düşünce kastı gibi başka pek çok ayırım ve kast türü de bulunmaktadır (Apaydın, 2018: 161). Taksirde ise eylem öngörülebilir bir netice istenmeksizin gerçekleştirilmektedir (Apaydın, 2018: 157).

İşleme dayalı piyasa dolandırıcılığının düzenleniş şeklinde baktığımızda, suçun kast yolu ile işlenebileceğini söylemek mümkündür (Balcı ve Turan, 2020: 451). Ayrıca söz konusu kastın özel kast olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Genel kastın oluşması için failin neticeyi bilmesi ve istemesi yeterli görülmüştür (Apaydın, 2018: 161). Ancak özel kastta ise kanuna göre failin belirli bir amaçla hareket etmesinin arandığı durumlarda söz konusu olmaktadır (Apaydın, 2018: 161). SPK madde 107/1’de yer alan *“Sermaye piyasası araçlarının fiyatlarına, fiyat değişimlerine, arz ve taleplerine ilişkin olarak yanlış veya yanıltıcı izlenim uyandırmak”* amacı işleme dayalı piyasa dolandırıcılığının özel kast unsurunu oluşturmaktadır (Duman, 2020: 173).

5.1.3. Hukuka Aykırılık Unsuru

Hukuka aykırılık kavramı genel anlamda, hukuka karşı gelme ve hukukla çatışma durumunu ifade etmektedir (Özgenç ve Üzülmez, 2018: 65). Suçun hukuka aykırılık unsuru, işlenen ve kanunda düzenlenen fiile hukuk düzeni tarafından izin verilmemesi anlamına gelmektedir (Aldemir, 2019: 303). Ancak ilgili suç bakımından hukuka uygunluk sebeplerinin varlığı söz konusu olduğu durumlarda hukuka aykırılık unsuru ortadan kalkmaktadır. TCK’da meşru savunma, ilgilinin rızası gibi çeşitli hukuka uygunluk sebepleri düzenlenmiştir. SPK’da ise piyasa dolandırıcılığı ve bilgi suiistimali sayılmayan haller, yani hukuka uygunluk sebepleri SPK madde 108’de düzenlenmiştir (Balcı ve Turan, 2020: 451). Bu

hükme göre aşağıdaki hallerde piyasa dolandırıcılığı ve bilgi suiistimalinden bahsedilemez;

a) TCMB veya yetkili kurumlar tarafından para, yabancı para politikaları veya kamu politikaları çerçevesinde veya mali dengenin sağlanması amacıyla işlemler gerçekleştirilmesi,

b) Kurul'un düzenlemeleri uyarınca gerçekleştirilen geri alım veya çalışanlarına pay tahsis edilmesine dair programlar veya ihraççılar ile bağlı ortaklıkların personeline pay edindirilmesi,

c) Kurul'un bu çerçevedeki fiyat dengesini sağlayıcı ve piyasa yapıcılığına dair düzenlemelerine uygun çerçevede gerçekleştirilmesi şartıyla, bu piyasa araçlarının başlangıçta belirlenen süre boyunca desteklenmesi amacıyla işlem yapılması.

5.2. Bilgiye Dayalı Piyasa Dolandırıcılığı Suçunun Unsurları

5.2.1. Genel Olarak Bilgiye Dayalı Piyasa Dolandırıcılığı Suçu

Bilgiye dayalı piyasa dolandırıcılığı suçu, SPK'nın 107'nci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenmiştir. Bu hükme göre sermaye piyasası araçlarının fiyatlarını, değerlerini veya yatırımcıların kararlarını etkilemek amacıyla yalan, yanlış veya yanıltıcı bilgi veren, söylenti çıkaran, haber veren, yorum yapan veya rapor hazırlayan veya bunları yayan ve bu suretle menfaat sağlayanlar üç yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılırlar.

2499 sayılı ESPK madde 47/A-3'te bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçu, "*Sermaye piyasası araçlarının değerini etkileyebilecek, yalan, yanlış, yanıltıcı, mesnetsiz bilgi veren, haber yayan, yorum yapan ya da açıklamakla yükümlü oldukları*

bilgileri açıklamayan gerçek kişilerle, tüzel kişilerin yetkilileri ve bunlarla birlikte hareket edenler” şeklinde düzenlenmiş olduğu halde 6362 sayılı SPK ile ise “...açıklamakla yükümlü oldukları bilgileri açıklamayan gerçek kişilerle, tüzel kişilerin yetkilileri ve bunlarla birlikte hareket edenler....” ibaresi kaldırılmıştır. Bu sayede suç, yalnızca icrai bir hareketle işlenebilir şekilde düzenlenmiştir (Balcı ve Turan, 2020: 250).

6637 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 11’inci maddesi ile ise bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunda menfaat elde etme şartı getirilmiştir.

5.2.2. Suçun Maddi Unsurları

Fail

Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunda fail yalan, yanlış veya yanıltıcı bilgi veren, yorum yapan, haber yayan, söylenti çıkaran ve bu suretle menfaat sağlayan gerçek kişiler olabilir. Bu seçimlik fiiller bakımından suç, özgü suç niteliği taşımamaktadır (Duman, 2020: 183). Tüzel kişilerin ise fail olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Ancak rapor hazırlamak suretiyle menfaat sağlayan kişiler yalnızca SPK’da rapor hazırlamakla yetkilendirilen kişiler olabilir. Bu nedenle suç yalnızca rapor hazırlayanlar bakımından “*özgü suç*” niteliği taşımaktadır (Duman, 2020: 184).

Mağdur

Bilgiye dayalı dolandırıcılık suçunda, işleme dayalı dolandırıcılık suçunda olduğu gibi korunan hukuki değer ekonomik düzendir ve bu nedenle suçun mağdurunun toplum ve toplumu oluşturan tüm bireyler olduğu kabul edilmektedir (Balcı ve Turan, 2020: 450). Sermaye Piyasası Kurulu, sermaye

piyasası aracı sahipleri, yatırımcılar veya Borsa ise suçtan doğrudan zarar görenler olarak kabul edilmektedir (Balcı ve Turan, 2020: 250).

Hareket

Bilgiye dayalı piyasa dolandırıcılığı suçunun oluşabilmesi için bilgi verme, söylenti yayma, haber verme, yorum yapma, rapor hazırlama veya bunları yayma fiillerinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Ancak bu fiillerin gerçekleştirilmesi tek başına yeterli olmayıp, faillerin bu fiiller neticesinde kazanım elde etmesi gerekmektedir (Kaplan ve Beyoğlu, 2018: 276). Bilgiye dayalı piyasa dolandırıcılığı, eylemlerin birbirinin alternatifi olması yönüyle seçimlik hareketli bir suç iken, menfaat sağlanması yönü ile zarar suçu niteliği taşımaktadır (Kaplan ve Beyoğlu, 2018: 264). Ayrıca maddede sayılan bu hareketler seçimlik hareket niteliğinde olduğundan dolayı, hareketlerin her biri diğerinden bağımsız olarak suçun oluşması için elverişlidir. Aynı zamanda ve aynı konuya yönelik birden fazla hareketin yapılması halinde tek bir suçtan söz edilecektir.

Netice

6362 sayılı SPK'nın ilk düzenlemesinde menfaat elde etme şartı aranmazken, 6637 sayılı Kanun ile menfaat elde etme şartı getirilmiştir. Bu şarttan önce hüküm sırf hareket suçu özelliği göstermekte iken, yapılan değişiklik sonrasında neticeli bir suç özelliği kazanmıştır. Yapılan bu düzenleme karşılaştırmalı hukuka aykırı olduğu gibi, menfaat elde etme şartının getirilmesi piyasa odaklı düzenleme anlayışından ayrıldığı için eleştirilmiştir (Manavgat, 2017: 41). Dolayısıyla bilgiye dayalı piyasa dolandırıcılığının varlığından bahsedebilmek için, failin menfaat elde etmesi gerekmektedir. Bilgi bazlı sermaye piyasası dolandırıcılığında menfaat kavramı yalnızca failin malvarlığında artış veya

eksilmenin engellenmesi şeklinde olabilir (Duman, 2020: 207). Ayrıca menfaat doğrudan faile sağlanabileceği gibi üçüncü kişilere de sağlanabilmektedir (Kaplan ve Beyoğlu, 2018: 282).

5.2.3. Suçun Manevi Unsurları

Bilgiye dayalı piyasa dolandırıcılığı suçu, işleme dayalı piyasa dolandırıcılığı suçu gibi özel kast ile işlenebilir (Aşkın, 2018: 699). Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunun taksirle işlenmesi mümkün değildir. Zira SPK'nın 107'ncimaddesinin ikinci fıkrasında da ifade edildiği üzere, "*sermaye piyasası araçlarının fiyatlarını, değerlerini veya yatırımcıların kararlarını etkileme*" maksadıyla malumat verilmesi, söylenti çıkarılması, haber veya yorum yapılması, rapor hazırlanması veya bunların yayılması gerekmektedir. Suçun oluşması için salt fiilin varlığı yeterli olmamaktadır.

5.2.4. Hukuka Aykırılık Unsuru

Hukuka aykırılık hali, söz konusu fiilin kanuna ve hukuk düzenine aykırılık teşkil etmesidir. Bu durumun istisnasını hukuka uygunluk sebepleri oluşturur. İşleme dayalı piyasa dolandırıcılığı suçunda hukuka uygunluk sebebi olarak ifade ettiğimiz SPK madde 108 hükmünün bilgiye dayalı piyasa dolandırıcılığı suçu hakkında uygulanma ihtimali bulunmamaktadır. Zira anılan hükümde yapılan veya yapılması muhtemel işlemler söz konusudur. Bir görüşe göre Anayasa'nın 26'ncı maddesindeki düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti ile 28'inci maddesindeki basın hürriyetinin de bilgiye dayalı piyasa dolandırıcılığı suçu için hukuka uygunluk sebebi oluşturmayacaktır. Zira yalan yanlış veya yanıltıcı bilgi vermek veya haber yapmak gibi eylemlerin basın hürriyeti veya düşünce hürriyeti kapsamında korunması mümkün değildir (Aşkın, 2018: 701).

6. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ

6.1. Teşebbüs

TCK madde 35/1 hükmüne göre şahıslar, bir suçu işlemeyi kasteder, elverişli hareketlerle icraya başlar ve elinde olmayan sebeplerle tamamlayamazlar ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulurlar. İşleme dayalı dolandırıcılık, tehlike suçu olduğu için hareketten ayrı bir netice aranmadığı için kural olarak teşebbüs mümkün değildir (Balcı ve Turan, 2020: 453). Fakat sırf hareket suçlarında hareketin bölünebildiği durumlarda teşebbüsten bahsedilebilir (Aldemir, 2019: 613; Balcı ve Turan, 2020: 453).

Bilgiye dayalı piyasa dolandırıcılığı menfaat elde etme şartı getirilmesi ile birlikte neticeli bir suç halini almıştır. Bu nedenle bilgiye dayalı dolandırıcılıkta teşebbüsün mümkün olduğu anlaşılmaktadır (Aşkın, 2018: 701).

6.2. İçtima

Suçların içtimalı TCK'nın 42 ila 44'üncü maddeleri arasında düzenlenmiştir. Piyasa dolandırıcılığı suçlarında içtima hükümlerinin uygulanması mümkündür. Piyasa dolandırıcılığı suçlarında bir fiilin değişik zamanlarda birden fazla işlenmesi halinde TCK madde 43'te düzenlenen zincirleme suç hükümleri uygulanacaktır (Geçer, 2017: 263). İşleme dayalı piyasa dolandırıcılığı suçunun, bilgiye dayalı piyasa dolandırıcılığı suçu ile birlikte işlenmesi durumunda TCK madde 42 hükmüne göre ağırlaştırıcı bir durum olup olmadığı dikkate alınarak maddenin uygulanma alanının sınırları çizilmesi gerekmektedir (Balcı ve Turan, 2020: 454).

6.3. İştirak

Birden fazla kişinin alım satım gerçekleştirilmesi yoluyla işleme dayalı piyasa dolandırıcılığı suçunun iştirak halinde gerçekleşmesi mümkündür. Bilgiye dayalı piyasa dolandırıcılığı açısından da birden fazla fail ile gerçekleştirilmesi halinde

iştirak söz konusu olmaktadır. Bu gibi durumlarda TCK'nın iştirak ile ilgili hükümleri uygulama alanı bulacaktır (Balcı ve Turan, 2020: 454).

7. MUHAKEME USULÜ VE YAPTIRIM

SPK madde 115'e göre, piyasa dolandırıcılığı suçundan dolayı soruşturma yapılabilmesi için kurulun yazılı başvurusu gerekmektedir. Bu hükme göre yazılı başvuru mahkeme şartı niteliğinde olduğundan dolayı, Kurul tarafından başvuru yapılmadığı durumlarda ise kamu davası açılmaz. Şüphenin varlığı halinde Kurul başvuru yapmak zorundadır, aksi takdirde TCK 279'uncumadde kapsamında kamu görevlisinin suçu bildirmemesinden dolayı sorumluluk doğacaktır (Aşkın, 2018: 704). Ancak tüzel kişiler fail olamayacağından dolayı, bu durumda sorumluluğun kime yükleneceği konusunda bir belirsizlik söz konusudur.

Kurul'un başvuruşu muhakeme şartlarından herhangi birinin özelliklerini taşımamaktadır (Aşkın, 2018: 704). Zira söz konusu başvuru şikâyet olarak kabul edilemeyecek olup SPK'daki suçlar şikâyete bağlı olmamakla birlikte Kurul da suçtan zarar gören konumunda değildir. Başvurunun izin olarak da değerlendirmesi söz konusu olamaz. Çünkü mevcut durumda cumhuriyet savcısı izin istememekte, Kurul kendiliğinden başvurmaktadır. Kurul başvurusunun talep olarak da değerlendirilmesi mümkün değildir. Zira talep halinde cumhuriyet savcısı kamu davası açmak sorunda iken, Kurul'un başvurusunda cumhuriyet savcısı kamu davası açmak zorunda değildir (Aşkın, 2018: 704).

SPK madde 116'ya göre Kanunda tanımlanan veya atıfta bulunulan suçlardan dolayı yargılama yapmaya Hâkimler ve Savcılar Kurulunun ihtisas mahkemesi olarak görevlendireceği asliye ceza mahkemeleri yetkilidir. Doktrinde yaygın görüş, görevlendirmenin uzmanlaşma açısından yeterli olmadığı, kanunla yapılacak bir düzenleme ile sermaye piyasası suçları açısından ihtisas

mahkemeleri kurulmasının daha elverişli olacağı kabul edilmektedir (Aşkın, 2018: 708; Topuz, 2019: 165).

SPK madde 107/1'e göre, işleme dayalı piyasa dolandırıcılığında failin *“üç yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin günden on bin güne kadar adli para cezası”* ile cezalandırılacağı, adli para cezasının elde edilen menfaatten az olamayacağı düzenlenmiştir.

Bilgiye dayalı piyasa dolandırıcılığı suçunda ise *“üç yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası”* öngörülmüş, ancak etkin pişmanlık müessesine yer verilmemiştir.

Uygulamada ise mağdurun kim olduğu tartışmalı olduğu için, ceza muhakemesine dair diğer hükümler bakımından yargı kararları çeşitlilik göstermektedir. Örneğin; Yargıtay bir kararında işleme dayalı piyasa dolandırıcılığı yapan sanıkların fiilleri neticesinde bireysel yatırımcıların, halka açık ortaklıkların ve milli ekonominin bütün olarak zarar gördüğünü ve sanıkların elde ettiği menfaatlerin belirlenmiş olduğunu tespit etmiştir. Sanıklar hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair karar verilebilmesi için ise zararın, *“ülkenin ekonomik varlığının mümessili olan Hazine'ye ödenmesinin zorunluluk arz ettiği”* ve sanıkların zararı gidermediği gerekçesi ile sanıklar hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılamayacağına karar verilmiştir. Bu kararda sanıkların elde ettiği menfaat milli ekonominin zararı olarak kabul edilmiştir. Yargıtay'ın bir başka kararında ise, işleme dayalı piyasa dolandırıcılığı suçu neticesinde sanıkların 19.300.000.000,00TL elde ettiği bir olayda *“...dava konusu olayda isnat edilen fiilin işlenmesi neticesinde mağduru belirlenmiş bir zarar veya kamusal anlamda somut bir zarar söz konusu olmadığından hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesinde herhangi bir isabetsizlik*

olmadığı...” gerekçesi ile hükmün açıklanmasının geri bırakılması gerektiği kabul edilmiştir. Görüldüğü üzere sermaye piyasası suçlarına ceza yargılamasındaki usul kurallarının ne şekilde uygulanacağı konusunda uygulamada tereddütler yaşanmaktadır.

8. PİYASA DOLANDIRICILIĞI SUÇUNUN ÖZEL HUKUK BAKIMINDAN SONUÇLARI

Sermaye Piyasası Kanunu’nda piyasa dolandırıcılığının cezai boyutu düzenlenmiştir. Ancak bu düzenleme piyasa dolandırıcılığı sonucunda zarara uğrayan kişilerin zararının tazminini öngörmemektedir. Bununla birlikte SPK’da bu tazmin hükümlerinin düzenlenmemiş olması zararın talep edilemeyeceği anlamına gelmemektedir. Zira genel hükümler yoluyla talep edilmesi mümkündür.

Doktrinde bir görüşe göre işleme dayalı piyasa dolandırıcılığı suçunda tazminat sorumluluğunun hukuki boyutunu 818 sayılı mülga Türk Borçlar Kanunu madde 28’de düzenlenmiş olan “*hile*” ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun (“TBK”) 36’ncı maddesinde düzenlenen “*aldatma*” hükümleri oluşturmaktadır (Manavgat, 2008: 180). Aldatma kavramına bakıldığında doktrinde ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararlarında birbirine benzer tanımlar yapıldığı görülmektedir. Yargı kararlarına bakıldığında aldatma kavramı; “*genel olarak bir kimseyi irade beyanında bulunmaya, özellikle sözleşme yapmaya sevk etmek için onda kasten hatalı bir kanı uyandırmak veya esasen var olan hatalı bir kanıyı koruma yahut devamını sağlamak*” şeklinde tanımlanmıştır. Doktrinde de paralel bir şekilde, “*bir kimsenin hukuki bir işlem yapmasını sağlamak için onu bilerek yanıltmak*” (Özkaya, 2019: 196), “*bir kişinin birtakım yalan ve aldatmalar dolayısıyla iradesine uymayan bir açıklamada bulunmaya yöneltmesi*” (Erol ve Özel, 2017: 171) ve “*bir kimsenin, diğer bir kimseyi, sözleşme yapmasını sağlamak için o kişide kasten yanlış bir düşünce oluşturulması*” (Kayhan ve Ünlütepe, 2018: 187) gibi tanımlar yapılmıştır. Aldatmanın varlığından söz

edebilmek için karşı tarafı aldatmaya yönelik bir eylemin varlığı, aldatma kastının bulunması ve mevcut sözleşme ile aldatma eylemi arasında illiyet bağının bulunması gerekmektedir (Özkaya, 2019: 171). Aldatma neticesinde işlem yapan kişinin “sözleşme ile bağlı olmadığını bildirme” ve “zararın tazminini talep etme” hakkı bulunmaktadır (Özkaya, 2019: 206-210).

Aldatma ile sözleşme yapmaya ikna edilen kişinin durumu ile piyasa dolandırıcılığına maruz kalan kişilerin durumu benzer özellikler göstermektedir (Manavgat, 2008: 180). Bu durumda piyasa dolandırıcılığı suçuna maruz kalan kişiler, bu suçtan dolayı zarar görmüşlerse tazminat talep edebilirler (Manavgat, 2008: 180). Bu görüşe göre, failin kötü niyetli işlemleri dolayısıyla işlem yaparak zarara uğrayanlar ve işlem yapmamak suretiyle zarara uğrayanlar, faillerden ve fiilin gerçekleşmesine yardım eden kişilerden tazminat talep edebilirler (Manavgat, 2008: 220). Ayrıca bu görüş aldatma(hile) temeline dayandırıldığından dolayı taleplerin kapsamı da buna göre değerlendirilmiş ve zarar görenlerin sözleşme iptali, sözleşmenin hükümsüzlüğünü ileri sürme ve zararın tazmini ile sınırlandırılmıştır (Manavgat, 2008: 232). Ayrıca zamanaşımı da aldatma için öngörülen 1 yıllık zamanaşımına tabi olacaktır.

TBK madde 39’un kapsamı ve piyasa dolandırıcılığı suçu birlikte değerlendirildiğinde madde 39’un piyasa dolandırıcılığı suçlarının işlendiği her olaya uygulanamayacağı sonucuna varabiliriz. Zira aldatmanın üç unsuruna değinmiştik. Bu unsurlardan illiyet bağı kısmına geldiğimizde, aldatma fiilinin failinin sözleşmenin taraflarından biri olabileceği gibi üçüncü bir şahıs da olabileceği kabul edilmektedir (Kayıhan ve Ünlütepe, 2018: 190). Ancak üçüncü kişinin aldatması neticesinde sözleşmenin hükümsüzlüğünün ileri sürülebilmesi için sözleşmenin karşı tarafının aldatmayı bilmesi/bilebilecek vaziyette bulunması gerekmektedir” (Kayıhan ve Ünlütepe, 2018: 190). Piyasa

dolandırıcılığı suçu bakımından değerlendirdiğimizde ise halka arz olunan hisseler üzerinde on binlerce yatırımcı işlem yapmaktadır. Birkaç kişinin dolandırıcılık faaliyeti neticesinde aldatma fiilinin varlığından haberdar olmadan işlem yapan kişilerin işlemlerinin iptali mümkün görünmemektedir. Ayrıca dolandırıcılıktan haberdar olmayan kişilerin işlemlerinin bu faaliyetlerden dolayı iptal edilmesi hususunun kabul edilmesi ihtimalinde, iptal işlemi yine binlerce belki de milyonlarca kişinin zarara uğramasına sebebiyet verecek ve neticede bu zararların tazmininin ne şekilde olacağı tartışması gündeme gelecektir. Kanaatimizce aldatma hükümlerinin uygulanması ve işlemin sözleşme temeline dayandırılması yerine haksız fiil olgusuna dayandırılması daha uygun olacaktır.

TBK'nın haksız fiil sorumluluğunu düzenleyen 49'uncu maddesine göre kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür. Dolayısıyla haksız fiil sorumluluğunun kusur sorumluluğu olduğu kabul edilmektedir (Kayıhan ve Ünlütepe, 2018: 225). Aynı maddeye göre zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de bu zararı gidermekle yükümlü olacaktır. Haksız fiilin unsurları dikkate alındığında failin kusuru ile hukuka aykırı bir fiilde bulunması ve bu fiil neticesinde bir zararın meydana gelmesidir (Kurtulan, 2017: 465). Piyasa dolandırıcılığı bakımından bu unsurlar değerlendirildiğinde; failler Sermaye Piyasası Kanunu'na aykırı bir şekilde faaliyetlerde bulunmakta, faillerin bu faaliyetleri neticesinde sermaye piyasası araçlarının fiyatlarında suni değişimler meydana gelmekte ve faillerin bu fiilleri neticesinde üçüncü kişilerin menfaatleri zarar görmektedir. Dolayısıyla mezkûr fiiller neticesinde TBK madde 49'da yer alan unsurların tamamının meydana geldiğini söylemek mümkündür.

Aldatma düzenlemesinde bir sözleşme söz konusu iken, üçüncü kişilerin bir şirket payları üzerinde dolandırıcılık faaliyetlerini gerçekleştirmesi durumunda, şirket paylarını alan yatırımcı ile dolandırıcılık yapan kişiler arasında bir sözleşme

kurulmamaktadır. Alım satım işlemi şirket ile yatırımcı arasında gerçekleşmektedir. Ayrıca tazminat sorumluluğunun haksız fiil temeline dayandırılması zamanaşımı bakımından yatırımcı lehine bir durumdur. Zira TBK madde 72'ye göre; zamanaşımı süresi zarar ve zarara sebebiyet veren fiilin öğrenilmesinden itibaren iki yıl olarak düzenlenmiştir. Ancak her durumda bu sürenin on yılı geçemeyeceği kabul edilmiştir. Ayrıca söz konusu fiilden dolayı ceza kanunlarında daha uzun bir zamanaşımı öngörüldüğü durumlarda bu zamanaşımı süresinin uygulanacaktır. Görüldüğü üzere, piyasa dolandırıcılığı suçundan dolayı oluşacak zararların tazmini noktasında haksız fiil sorumluluğunun tercih edilmesi zamanaşımının daha uzun bir şekilde düzenlenmiş olması bakımından da mağdur lehine bir yaklaşım olacaktır.

9. SONUÇ

SPK'nın 1'inci maddesinde de açıkça düzenlendiği üzere, bu Kanun'un amacı sermaye piyasasının etkin, güvenilir, şeffaf ve dengeli bir şekilde işlemesinin sağlanması ile yatırımcıların hak ve menfaatlerinin korunmasıdır. Piyasa dolandırıcılığı suçları ise SPK madde 1'de korunan ve gerçekleştirilmesi amaçlanan menfaatlerin tamamını tehlikeye düşürecek, sermaye piyasasının güvenle işlemesini ve gelişmesini engelleyecek niteliktedir. Ayrıca piyasa dolandırıcılığı suçları gerek işleniş şekilleri gerekse kendisine özgü unsurları bakımından Türk Ceza Kanunu'ndaki klasik suçlardan da ayrılmaktadır. Bu nedenle piyasa dolandırıcılığı suçunun özel bir kanun olan SPK'da düzenlenmesi son derece yerinde bir tercih olarak görülmektedir. Ancak sermaye piyasası araçlarını düzenleme yetkisinin Kurul'a verilmiş olması Anayasa'da öngörülmüş olan "suçta ve cezada kanunilik" ilkesinin de ihlali niteliğindedir.

Piyasa dolandırıcılığı suçuna özgü muhakeme şartları ve hükümler bakımından SPK'nın uygulanacağı açık olmasına rağmen, bu suça uygulanacak ceza usul kurallarında ise uygulamada bir belirsizlik söz konusudur. Bu nedenle piyasa dolandırıcılığı suçunda genel usul kurallarının ne derece ve ne şekilde uygulanacağı noktasında ayrıntılı ve yeni bir düzenlemeye ihtiyaç duyulmaktadır. Piyasa dolandırıcılığı suçlarında yetkili mahkemenin görevlendirme yolu ile yapılması, görevlendirilen asliye ceza mahkemelerinin diğer suçlara da bakması, uzmanlaşmaya yeterince katkı sağlayamayacağından, gerekli ihtisas mahkemelerinin kanunla özel olarak kurulmasının da gerekli olduğu düşünülmektedir.

SPK'da piyasa dolandırıcılığı suçundan dolayı sorumluluk hükümlerine gidilmemiş olması, genel sorumluluk hükümlerinin uygulanmayacağı anlamına da gelmemektedir. Kanaatimizce piyasa dolandırıcılığı suçları nedeniyle işlem yaparak veya işlem yapmayarak zarar gören kişilerin haksız fiil hükümlerine göre tazminat talep etme hakkı bulunmaktadır.

İşbu çalışmada ortaya konulduğu üzere, mevzuata dair mevcut eksik veyahut zayıf noktaların düzeltilmesini sağlayacak yeni, detaylı ve kapsayıcı düzenlemelerin yapılması veya mevcut düzenlemelerin uygun şekilde revize edilmesi halinde ise gerek ulusal ekonomimizin temel dinamiklerinin ve gerekse bireysel ve kurumsal yatırımcıların menfaatlerinin daha etkin bir şekilde korunabileceği, ulusal ekonomimizin tüm aktörler için daha istikrarlı ve güvenli bir hale geleceği düşünülmektedir.

Çıkar Çatışması Bildirimi:

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmadığını kabul ve beyan ederler.

Destek/Finansman Bilgileri:

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanması için herhangi bir finansal almamışlardır.

Etik Kurul Kararı:

Bu araştırma için etik kurul kararına ihtiyaç duyulmamaktadır.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, B. (2023) Sermaye Piyasası Hukuku, 3. Baskı, İstanbul: Adalet Yayınevi.

Aktaş, M. M. (2017) "Sermaye Piyasası Kanunu Bakımından Piyasa Dolandırıcılığı (Manipülasyon) Düzenlemesi." Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, 10: 1-41.

Aldemir, H. (2019) Uygulayıcılar için Ceza Hukuku Genel Hükümler Rehberi, Ankara: Adalet Yayınevi

Apaydın, C. (2018) Ceza Hukukunda Kusurluluk, Ankara: Seçkin Yayıncılık

Aşkın, U. (2018) "Sermaye Piyasasında Bilgi Bazlı Piyasa Dolandırıcılığı Suçu", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 24 (2): 682-710.

Aksoy, Z. (2018) Türk Sermaye Piyasası Hukukunda İçeriden Öğrenenlerin Ticareti Suçu, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Balcı, M. ve Turan, S. (2020) Gerekçeli İçtihatlı Sermaye Piyasası Kanunu Şerhi, C. 2, Ankara: Adalet Yayınevi.

Baştürk, İ (2019) “Türk Sermaye Piyasası Hukukunda Örtülü Kazanç Aktarımı Yasağına Aykırılık Suçu”, D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi 2, Prof. Dr. Durmuş Tezcan'a Armağan, Özel Sayı: 861-912.

Birtek, F (2018) Ceza Hukuku Genel Hükümler, 6. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi.

Cansel, E. ve Çağlar Ö. (2017) Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt – 1, 2. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Coşkun, S. (2020). “Sermaye Piyasası Hukukunda Piyasa Dolandırıcılığı Suçu (6362 sayılı SPKn md. 107)”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çağlak, M. (2019) Sermaye Piyasası Araçlarının Haczi, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Çepni, E. (2019) Ekonomik ve Finansal Göstergeler Rehberi, 8. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık

Çetin, N. ve Töremiş, H. E. (2008) “Menkul Kıymet Borsalarında Alım Satım Aracılık Faaliyeti Kapsamında Aracı Kurumlarla Yatırımcılar Arasındaki İlişkinin Hukuki Niteliği”, Ankara Hacı Bayram Veli Hukuk Fakültesi Dergisi 12, (1): 77-102.

Duman, B. (2020) Sermaye Piyasası Kanunu’nda Piyasa Dolandırıcılığı (Manipülasyon) Suçu, Ankara: Adalet Yayınevi.

Dursun Özdemir, G. (2022) 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nda Düzenlenen Bilgi Suistimali Ve Piyasa Dolandırıcılığı Suçları, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Geçer, A. E. (2017). "Sermaye Piyasası Hukukunda Piyasa Dolandırıcılığı Suçu", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 21,2: 241-270.

Gündoğdu, A. (2018) Sermaye Piyasası Hukuku, 3. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Gündoğdu, A. (2017) Türk Sermaye Piyasasında Bilgi Suiistimali ve Piyasa Dolandırıcılığı Suçu Düzenlemelerinin İrdelenmesi, Maliye Finans Yazıları, S. 108: 9-25.

Kamışlı, G. (2017). Yargıtay Kararları Çerçevesinde Dolandırıcılık Suçu, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Kaplan, M. ve Beyoğlu, C. Ü. (2018) "Türk Sermaye Piyasası Hukukunda Piyasa Dolandırıcılığı Suçu", Dr. Silvia Tellenbach'a Armağan, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Kayıhan, Ş. ve Mustafa Ü. (2018) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 6. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Koca, M. ve Üzülmöz, İ. (2017). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 10. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Kurtulan, G. (2017) "Haksız Fiilde Hukuka Aykırılık Unsuru", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 23 (1): 465-504.

Manavgat, Ç. (2017) "Bilgiye Dayalı Manipülasyonda Menfaat Elde Etme Şartının Yerindeliği" BATİDER, 32, (2): 29-41.

Manavgat, Ç. (2008) Sermaye Piyasalarında İşleme Dayalı Manipülasyon ve Özel Hukuk Bakımından Sonuçları, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.

Memiş, T. ve Turan, G. (2019) Sermaye Piyasası Hukuku, 4. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Mirza, S. (1965) Sermaye Piyasası Türkiye’de Durumu ve Muhtemel Gelişmesi, İstanbul: Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları.

Özbek, V. Ö., Doğan, K. ve Bacaksız, P. (2017) Ceza Genel Hukuku Temel Bilgiler, 8. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Özgenç, İ. ve Üzülmöz, İ. (2018) Ceza Genel Hukuku, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Özkaya, E. (2019) Yanılma – Aldatma – Korkutma Davaları (Hata - Hile - İkraah Davaları). 4. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Tercan, E. (2010) “İşleme Dayalı Yapay Piyasa Oluşturma (Manipülasyon) Suçu ve Bu Suçla İlgili Hareketlerin Elverişliliği”, BATİDER 26(3): 163- 181.

Topuz, V. (2019) “Sermaye Piyasası Suçlarında Yazılı Başvuru Şartı ve Görevli ve Yetkili Mahkeme”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 10, (1): 159-172.

Ünal, O. K. (2005) Sermaye Piyasası Hukuku ve Mevzuatı, Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

www.lexpera.com.tr

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Capital markets are special financial platforms where a variety of economic agreements can be made at the national and international levels, trade and economic relations can be established, the interests, profits and losses of all individual and institutional investors can be directly changed, and thus the national economic security, development and stability of a country can be influenced. The fact that capital markets are very important and yet so sensitive highlights the need to fully and comprehensively understand the activities that can harm these markets. There is no doubt that the leading of such harmful activities is the crime of market fraud which is regulated by Article 107/1 of the Capital Market Law. Knowing all the structural features of this particular type of crime, especially the material and moral elements, and recognizing the strengths and weaknesses of the current regulations are of great importance both in combating these crimes and in appropriately revising the existing regulations. In this way, steps that can be taken to minimize the impact of the crime of market fraud, which is one of the most dangerous obstacles to our country's economic development, growth, and stability, to make capital markets safer, to ensure more effective market functioning and to protect both the interests of investors and national economic dynamism, will be determined. In addition, the legal remedies that can be applied by those who suffer from the crime of market fraud are also examined in detail.

Method

In this study, the literature was researched and the opinions in the doctrine on the crime of market fraud were collected and the results were revealed.

Conclusion

As clearly stipulated in the first article of the Capital Market Law No. 6362, the purpose of this law is to ensure the efficient, reliable, transparent and balanced operation of the capital market and to protect the rights and interests of investors. Market fraud crimes, on the other hand, are of a nature that jeopardize all the interests protected and to be realized in Article 1 of the Capital Market Law, and prevent the safe functioning and development of the capital market. Moreover market fraud offenses differ from the classic offenses of the Turkish Penal Code No. 5237 both in terms of how they are committed and their specific elements. For this reason, it is seen as a very appropriate

choice that the crime of market fraud is regulated in a special law, the Capital Market Law. However, the fact that the authority to regulate capital market instruments has been given to the Board is also a violation of the principle of "legality of crime and punishment" enshrined in the Constitution.

It is clear that the Capital Market Law is applied in terms of the sentencing conditions and the specific provisions for the crime of market fraud. However, there is uncertainty in the application of the criminal provisions applicable to be applied to the crime in question. For this reason, there is a need for a detailed new regulation of the extent to which and how the general procedural rules will be applied in the crime of market fraud. Market fraud crimes are of great importance in terms of economic, social and legal aspects. Because, as a result of this crime, thousands or even millions of small investors face the danger of being harmed. For this reason, it would be appropriate to establish specialized courts for the crime of market fraud.

The fact that no liability provisions have been made in the Capital Market Law for the crime of market fraud does not mean that the general liability provisions will not be applied. In our opinion, persons who have been harmed by making or not taking action due to market fraud crimes have the right to demand compensation according to the provisions of the tortious act. Because, according to article 49 of the Turkish Code of Obligations No. 6098, it is accepted that those who cause harm to third parties unjustly and unlawfully are obliged to compensate for the damage they have caused. At the same time, although there is no rule of law prohibiting the act in question, people who cause harm to others in an unethical way must also compensate for the damage they have done.

As demonstrated in this study, if new, detailed and comprehensive regulations are enacted to correct the existing deficiencies or weakness in the legislation, or if the existing regulations are revised accordingly, both the basic dynamics of our national economy and the interests of individual and institutional investors can be more effectively protected, and it is believed that our economy will become more stable and secure for all stakeholders.